

En bättre Värld

EN TIDNING FRÅN VASAKRONAN • NUMMER 3 • OKTOBER 2019

4

SMARTA PRYLAR
PÅ JOBBET

PASSION FÖR SNEAKERS

Kärlek på tio kvadrat

EN STAD FÖR ALLA
*Nya idéer inspirerar
och utmanar*

BERÄTTAREN
*Maria Trapp gör
design till historier*

Vilken salig röra

JAG TROR ATT många som rör sig i våra stora städers citykärnor undrar vad som händer. Stockholm, Göteborg, Malmö eller Uppsala, det byggs och stökas överallt. Det är samma sak som många gånger tidigare, när det händer något så händer allt på en gång. En förklaring är att hyrorna på kontor har stigit de senaste åren. Då finns det ekonomi i projekten och alla sätter igång samtidigt.

I STOCKHOLM ÄR hela city, eller det vi brukar kalla Sergelstan, under fullständig omvandling. Från en gästvänlig plats, till en plats för alla. På 1960- och 70-talen fanns det fantastiska ambitioner, men det blev kanske inte helt rätt trots det. Egentligen är det de bra delarna som nu får nytt liv och de dåliga som fixas till. Och om vi på 1960-talet byggde för att få in bilarna i staden så handlar det nu om att få in människorna.

"Om vi på 1960-talet byggde för att få in bilarna i staden så handlar det nu om att få in människorna."

STRUKTUROMVANDLINGEN av handeln driver också på utvecklingen. När behovet av stora butiker minskar ökar möjligheterna att fylla staden med även annat innehåll. Att en stadskärna pulserar av liv är ingen självklarhet. Det är en plats som hela tiden måste skötas om och anpassas till tidens behov. Det som avgör hur bra det blir handlar om hur många som bidrar och jobbar tillsammans. Kommuner, näringsliv, kultur och medborgare måste alla älska sin stad. Och även om det just nu ser rörigt ut så är det precis det vi gör, jobbar tillsammans. Och det kommer bli bättre – lita på det.

Trevlig läsning!

PETER ÖSTMAN,
Kommunikationschef
Vasakronan

INNEHÅLL

TEMA STADSUTVECKLING

Gemenskap, mångfald, jämlikhet och trygghet.
Att planera och bygga städer...

4

11

STAD I FÖRVANDLING

I hjärtat av Stockholms city växer Sergelhuset sakta fram...

10 SNACKISAR RUNT FIKABORDET

16 SUPERPLÅSTRET
Kroniska sår orsakar
lidande hos patienter...

20 I HUVUDET PÅ Maria Trapp...

22 KRÖNIKA
Av Johan Wirfält

23 ULTIMAT SHOP

Besök hos passionerad
sneakernörd...

27 VÄRDENS SIDA

Ny takterass
mitt i city...

28 DETALJEN

Bänk á la Billgren

En bättre värld ges ut av **VASAKRONAN**

ANSVARIG UTGIVARE OCH CHEFREDAKTÖR:

Peter Östman, Tel: 08-566 205 60, peter.ostman@vasakronan.se

REDAKTIONSCHEF: Pontus Ekholm, Tel: 08-566 205 39,

pontus.ekholm@vasakronan.se

REDAKTIONENS ADRESS: Vasakronan AB, Box 30074, 104 25 Stockholm.

Tel: 08-566 20 500 **WEBB:** www.vasakronan.se

OMSLAG: Hypestein i Skrapan

FOTO: Karl Nordlund

REDAKTIONELL PRODUKTION: Susanne Glennegård och Ewa Lindström, Springtime-Intellecta. **REDAKTIONSRÅD:** Anneli Dahl, Daniel Jighede, Sara Rääf, Rebecca Liljebladh Thorell, och Victoria Wahlberg. **REPRO:** Turbin.

TRYCK: Brandfactory, 2019. Tryckt på miljögodkänt papper.

NY ADRESS ELLER MOTTAGARE MEDDELAS TILL:

adressandring@vasakronan.se

TILBAKA TIL VERKLIGHETEN

Höstdeppigt att semestern är över?
Ha förtröstan. Här kommer lite inspira-
tion och uppmuntran i form av kul prylar
att ta med till jobbet.

RIKTIG RETRO

1 Jo, det är faktiskt sant. En gång, för inte allt för länge sedan, användes stämpelar för att bekräfta eller informera. På papper. Nu är kanske retrostämplen mer en snygg inredningsdetalj. Men vill du prova är det bara att snurra på rullskivan för att få fram bokstäver, siffror och symboler. granit.se

DIGITALT PAPPER

2 Anteckna på papper – men ändå digitalt. I den smarta anteckningsboken Rocketbook Everlast skriver du med penna men via din smartphone kan du skicka anteckningarna till olika molntjänster som Evernote, Dropbox och iCloud. Sidorna i anteckningsboken går att torka av så att du kan använda den om och om igen. coolstuff.se

VIKTEN AV ETT KILO

3 I Paris finns prototypen för kilogram i form av en metallcylinder. I nästan 140 år definierade föremålet vad ett kilogram är. Det förändrades våren 2019. Nu bestäms vikten av något som kallas Plancks konstant. Krångligt att förstå och för oss vanliga har det ingen större betydelse. Men det har det för forskare. Så vill du signalera vetenskapsnörd, ställ en kopia av "urkilot" designat av DeskTech på skrivbordet. yankodesign.com

SAKNAR DIG

4 Glöm mobilen och sms. Long Distance Friendship Lamp är ett nytt sätt att visa att du tänker på dina nära och kära. Lampan säljs i par och kopplas upp via Wi-Fi. Den aktiveras med en enda beröring och lyser då både hos dig och hos den du saknar. Det går också att välja olika färger på belysningen. uncommongoods.com

Staden där alla hör hemma

Gemenskap, mångfald, jämlikhet och trygghet. Att planera och bygga städer som påverkar människors sociala liv och vardag så positivt som möjligt är en utmaning. Men nu tycks tiden vara mogen för nya initiativ och idéer.

TEXT: SUSANNE GLENNEGÅRD ILLUSTRATION: KATI METS

ATT SKAPA EN stad som är socialt hållbar handlar om många olika aspekter. Och det krävs kunskap och förståelse för hur människor vill leva och bo. Över Stockholm har det för första gången skapats en karta som ger en bild av hur stockholmare upplever sin stad. Den innehåller nästan 2000 upplevelser och ska hjälpa forskarna att förstå hur stadens olika områden uppfattas.

– De som svarat har fått välja mellan ett 40-tal olika attribut som karakteriserar en upplevelse, som till exempel att man känner sig avslappnad eller stressad. Sen har vi gjort en statistisk klassificering utifrån det, säger Karl Samuelsson, doktorand i geospatial informationsvetenskap vid Högskolan i Gävle.

Den vanligaste kategorin av positiva upplevelser kännetecknas av lugn och ro och av att vara i naturen. Den näst vanligaste av att uppleva kultur eller historia.

Vissa miljöer upplever nästan samtliga som negativa. Den vanligaste kategorin är kopplad till en känsla av att man inte kan vara sig själv, att det är svårt att gå eller cykla, att man blir trött av för många människor och intryck och att man inte känner sig säker.

– I Stockholm har man koncentrerat vissa funktioner till ett fåtal platser och det leder till att de centrala delarna domineras av negativa upplevelser, säger Karl Samuelsson.

Han menar att om man vill skapa en hållbar stad bör man inte koncentrera stadens folkflöden i alltför hög grad. Då är risken stor att →

Karl Samuelsson

”NÄR NYA OMRÅDEN PLANERAS KAN MAN HA EN STRATEGI FÖR ATT AVLASTA REDAN NÄR MAN DESIGNAR SJÄLVA GATUNÄTET. **ATT BYGGA MÅNGA SMÅCENTRUM I STÄLLET FÖR ETT CENTRUM KAN VARA ETT BRA SÄTT.**”

KARL SAMUELSSON, DOKTORAND I GEOSPATIAL INFORMATIONSVETENSKAP VID HÖGSKOLAN I GÄVLE

Ann Legeby

platsen kommer att präglas av stress och jäkt som förtar det positiva. Och det är en intressant insikt, inte minst för mindre städer som växer snabbt.

– När nya områden planeras kan man ha en strategi för att avlasta redan när man designar själva gatunätet. Att bygga många småcentrum i stället för ett centrum kan vara ett bra sätt, säger Karl Samuelsson.

Ann Legeby är professor i tillämpad stadsbyggnad på KTH Arkitektur. Forskningen har bland annat fokus på segregation, jämlika livsvillkor och stadsliv och undersöker hur den byggda miljön påverkar människors vardag och sociala liv i samhället.

– Tack vare en donation från Birthe & Per Arwidssons stiftelse har tillämpad stadsbyggnad kunnat inrättas som nytt ämne på KTH, säger hon.

FÖR ANN LEGEBYS forskning är den sociala dimensionen central.

– Jag vill verka för jämlika livsvillkor i våra städer och samhällen eftersom ojämlikheter leder till segregation och polarisering. I våra forskningsprojekt samverkar vi med många olika aktörer och har ett stort öra exempelvis gentemot kommuner och de problem och utmaningar de står inför.

Ann Legeby poängterar att varje tidsepok har sina utmaningar. Under de första årtiondena på 1900-talet var trångboddhet och hälsoaspekter i fokus. Det fanns ett behov av att komma till rätta med sanitära olägenheter. Under den snabba urbaniseringen som följde växte städerna i snabb takt och landsbygden avfolkades. Den snabba befolkningstillväxten skapade ett stort behov av nya bostäder och från 1950-talet

ökade takten i byggandet. Men det var inte tillräckligt. Ökad levnadsstandard och befolkningstillväxt ledde till att miljonprogrammet sjösattes under 1960- och 1970-talen.

– Under den här perioden expanderade också städernas yta och stadslandskapet glesades ut. I många fall byggdes nya områden med enbart bostäder. Kvalitéer som service, mötesplatser och stadsliv kom i skymundan. Idag ser vi stora problem med utanförskap. Ojämlika livsvillkor driver på segregationen och vi ser att tillgången på service och resurser är svag i många områden.

Något Ann Legeby tycker har kommit i skymundan är hur viktig kulturen är.

– Då menar jag i bred bemärkelse. Kultur är betydelsefull för det vardagliga livet och ytterst för att värna demokratin. I forskningen har vi fyra perspektiv för att undersöka närvaron av kultur i olika delar av staden. Vi studerar möjligheterna att göra, delta, uttrycka sig, samt att ta till sig och göra platser till sina.

Att lyfta fram kultur kan handla om att investera i offentliga miljöer som bibliotek, kulturhus och fritidsgårdar. Eller om att skapa bekväma stråk och sittplatser med skydd och skugga och undvika att skapa tråkiga områden som parkeringsplatser. Helt enkelt att skapa miljöer där människor vill vara. Men det är komplext, menar Ann Legeby.

– Det är många olika aktörer som behöver involveras. Byggherrar, fastighetsbolag, kommuner, politiker och så vidare. Det handlar om investeringar och om vem som ska stå för kostnader. Och om hur och vad vi värdesätter. Detta är i högsta grad en samhällspolitisk fråga.

En viktig aspekt är också var byggnader placeras.

”När man slutade bygga skolor väl synliga i staden säger det något om hur utbildning värderas.”

ANN LEGBY, PROFESSOR I TILLÄMPAD STADSBYGGNAD PÅ KTH ARKITEKTURSKOLAN

– När man slutade bygga skolor väl synliga i staden säger det något om hur utbildning värderas. Om offentliga byggnader får finnas på första parkett blir de inte bara tillgängliga för många. Det förmedlar också samhällets syn på hur verksamheter som till exempel utbildning, kultur eller rekreation värderas, säger Ann Legeby och fortsätter:

– Det går också att tänka mycket mer flexibelt kring hur lokaler utnyttjas. Vi behöver platser för att göra saker tillsammans. Där kan vi även bli varse andra grupper och deras behov och livsvillkor. På kvällar och helger kan till exempel en skola användas för föreningsak-

tiviteter eller kurser. Aktiviteter som kan bidra till att skapa identitet både för en stadsdel och en hel stad.

ATT SKAPA HÅLLBARA städer ur ett socialt perspektiv är också ett av målen för tanke-smedjan Global Utmaning. Ett av projekten är #UrbanGirlsMovement.

– Om man ska uttrycka det lite drastiskt har städer byggts för vita, medelålders män som kör bil. Vi vänder på perspektivet. Planera en stad för flickor och unga kvinnor – och den kommer fungera för alla, säger projektledare Elin Andersdotter Fabre.

Elin Andersdotter Fabre

#UrbanGirlsMovement startade 2017 som en plattform för aktörer som ville utgå från och skaffa sig mer kunskap om unga kvinnors uppväxtvillkor och behov.

– Forskning kring stadsplanering och det sociala rummet har dominerats av män. Och när vi började diskutera de här frågorna för några år sedan upptäckte vi att intresset var stort och kunskapen låg. Det var det som låg till grund för initiativet, säger Elin Andersdotter Fabre.

En av de kommuner #UrbanGirlsMovement jobbat tillsammans med är Botkyrka i Stockholm.

– Här startade vi ett innovationslabb där unga tjejer mellan 16 och 25 år fått göra sina röster hörda. Många har inte rötter i Sverige och lever i socialt utsatta områden. Tjejerna har haft möjlighet att påverka, utforma och komma med konkreta förslag kring stads- miljön kan bli mer trygg och jämställd.

De första labbet startade 2018 och det sjätte och sista var i juni i år.

– Killars aktiviteter har alltid prioriterats. Tjejer har haft en mer undanskymd roll. När de fick tala om vad de saknar och vill göra var det att "hänga". Och det kan ju tolkas negativt och passivt, som en motsats till att vara aktiv. Men när vi borrade i vad de menar trädde en helt annan bild fram, säger Elin Andersdotter Fabre.

Med "hänga" menar tjejerna att de vill ha platser att sitta på, där de kan umgås och göra kreativa saker som dans, konst och musik. De vill ha bra belysning, väderskydd och miljöer som lockar människor i alla åldrar. Även killar.

Ett konkret förslag var att på Fittja Torg bygga "kuber" som skulle rymma massor av olika aktiviteter till exempel att göra pod eller spela spel. En modell i form av en testkub står nu på plats på torget. Den har byggts av sommarjobbare från Botkyrka tillsammans med White arkitekter.

– Ett annat förslag, en av mina favoriter, är pink street. Alltså som röda mattan, fast rosa. Pink street skulle löpa genom centrumområdet och leda vägen till olika butiker och service. Det skulle göra ett centrum som är rätt grått och trist mycket roligare. Mattan skulle också skapa tillgänglighet och ge en överblick. Alla skulle alltid veta vart de är på väg – och det skapar trygghet. ●

"Planera en stad för flickor och unga kvinnor – och den kommer fungera för alla."

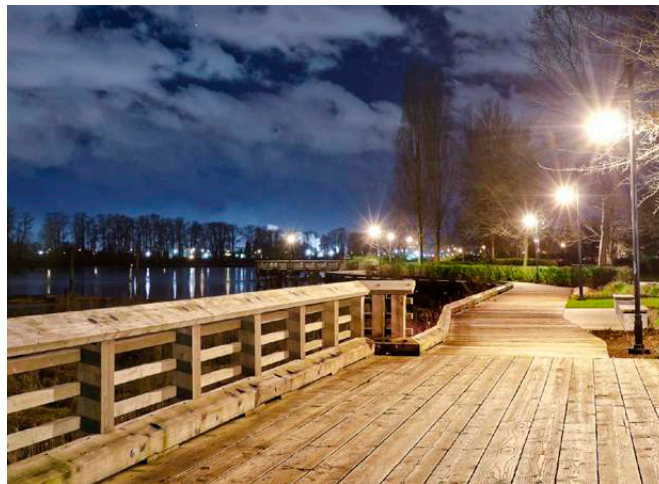
ELIN ANDERSDOTTER FABRE, PROJEKTLEDARE #URBANGIRLSMOVEMENT

BARCELONA. Staden har tagit fram en handbok för hur offentliga miljöer ska bli mer inkluderande och trygga för alla oavsett kön och ålder. Det är ett sätt att utmana traditionell stadsplanering. I elva stadsdelar har invånare och experter hjälpts åt att hitta brister. Några av lösningarna är mer grönska, bredare trottoarer, bättre belysning och smidigare kollektivtrafik.

SMÅ INSATSER GÖR STOR SKILLNAD

RUNT OM I VÄRLDEN TAS MÅNGA INITIATIV FÖR ATT SKAPA EN LUGNARE, TRYGGARE OCH MER JÄMLIK STAD.

VANCOUVER. För att möta behoven hos både människor och företag har staden infört en särskild strategi för utomhusbelysning på gator, offentliga platser och utanför fastigheter. Områden ska bli mer tillgängliga, inbjudande och trygga, även på kvällen och natten. De vill dessutom minska energianvändningen genom miljösmarta lösningar.

NEW DEHLI. I mångmiljonstaden utsätts kvinnor frekvent för sexuella övergrepp på tunnelbanestationer och busshållplatser. En organisation började samla in och registrera kvinnornas berättelser i en databas. Det gjorde det möjligt att identifiera platser med många incidenter och hitta lösningar. Till exempel bättre belysning och en större närvaro av poliser.

SAN FRANCISCO. Play streets ger invånare möjlighet att under en period förvandla sina kvarter och gator till bilfria platser där barn kan leka. Projektet sker i samarbete med den ideella organisationen Livable City. Play Streets började som ett tvåårigt pilotprojekt och har blivit succé. Idealiska lekgator är platta, raka och har redan relativt låg biltrafik.

MATTHEW BARNETT HOWLAND, DIDO MILNE, OLIVER WILTON

Korkat och smart

ETT HUS I KORK, byggt precis intill Themsen i London. Det består av fem enheter som enkelt kan monteras ner, återanvändas eller återvinnas. Bakom designen står trion Matthew Barnett Howland, Dido Milne och Oliver Wilton. De ser sitt korkhus som en lösning på hur man kan bygga med minimal miljöpåverkan. Huset är en av sex finalister som i år tävlar om Stirling-priset. Det delas ut av Royal Institute of British Architects och är en utmärkelse för årets bästa bidrag till brittiska arkitektur.

BOKTIPSET

LEVA & LÄKA MED NATUREN

Projekt för balans, kreativitet och återhämtning
Anna Carlile, Norstedts

Med kreativitet och ett brinnande engagemang visar Anna Carlile hur vi i stort och smått kan koppla ner genom att koppla upp oss mot naturen. Här finns inspiration och tips om hur vi kan växla ner, hitta balans och återhämtning. Skog, hav, himmel och sol. Det finns massor av upplevelser och aktiviteter som för oss närmare lugn och stillhet.

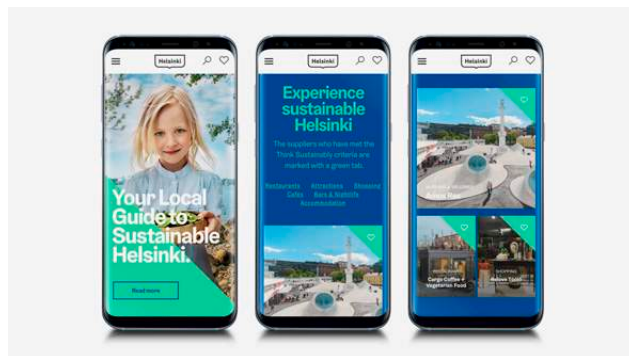

Antingen det är att betrakta moln, tyda en stjärnklar himmel, bygga en drake eller pressa växter.

316

BUSSHÅLLPLATSER MED TAK FÖR BIN

Att bin pollinerar är livsviktigt för vårt ekosystem. I Utrecht finns bi-vänliga hållplatser med gröna tak som också renar luften och hjälper till att ta hand om regnvatten och reglera temperaturen.

HITTA HÅLLBART I HELSINGFORS

DEN NYA digitala tjänsten Think Sustainably är en guide för invånare och besökare som vill göra hållbara val. På webbplatsen och i appen finns listor över kaféer, restauranger, barer, butiker, kulturcentra och andra platser som tar hänsyn till miljön och är klimatsmarta. De allra mest hållbara är markerade med en grön tagg. Initiativet ska bidra till Helsingfors mål att vara en koldioxidneutral stad 2035.

”Om man inte vet vart man ska är det ingen idé att skynda sig. Man vet ändå inte när man kommer fram.”

NALLE PUH

STAD I FÖRVANDLING

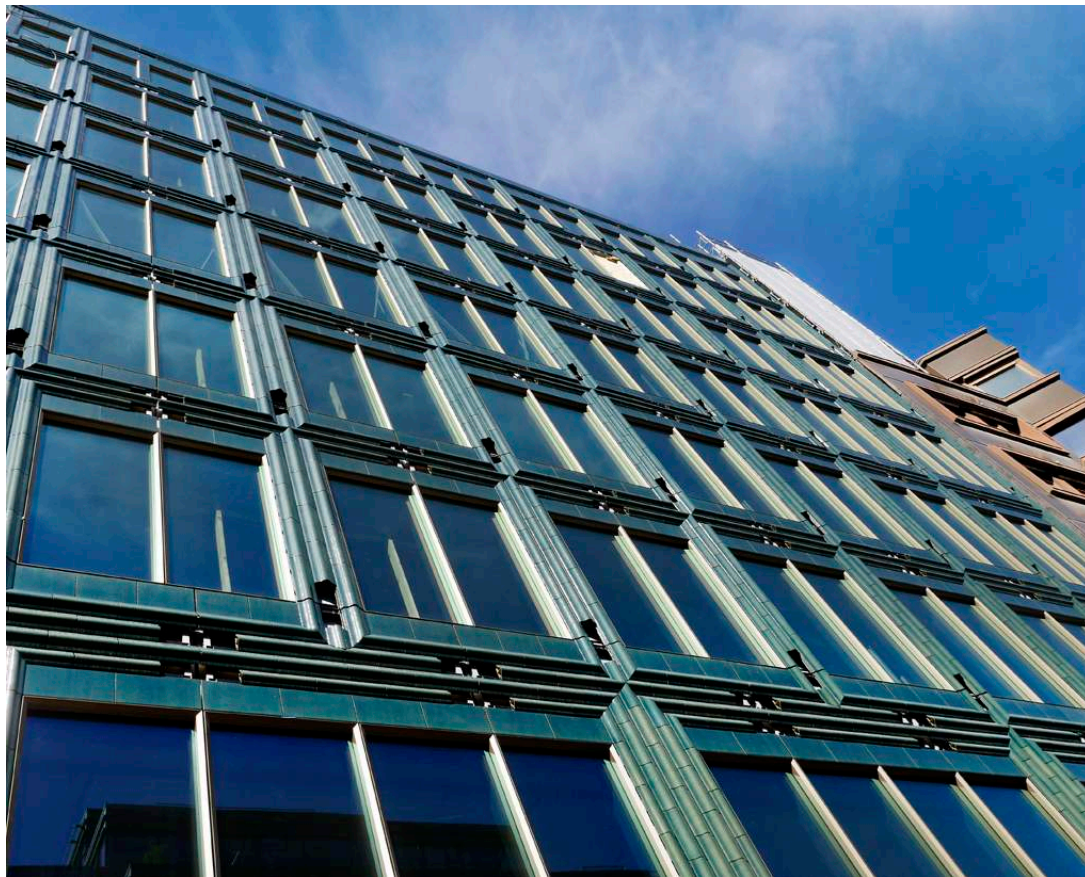
I hjärtat av Stockholms city växer Sergelhuset sakta fram. När det är klart kommer ingenting vara sig likt. Huset blir en viktig del i att skapa ett livligt och intensivt stadsliv i kvarteren kring Sergels torg.

TEXT: SUSANNE GLENNEGÅRD

FOTO: GUSTAV KAISER, KARIN TAAWO BEKTASEVIC

Fantastisk utsikt över Stockholm.
Från alla håll. Snart är det inte bara
byggjobbarna som kan njuta.

Sergelhuset

ADRESS: Fastigheten omfattar tre byggnader med fasader mot Sveavägen, Hamngatan, Malmskillnadsgatan, och Mäster Samuelsgatan.

YTA: 86 000 kvadratmeter kontor, handel och bostäder.

KOMMUNIKATIONER:

Nära till tunnelbana, Stockholms centralstation och bussar.

Fasaden mot Hamngatan med grönt, glaserad keramik är redan på plats. Här blir det exklusiva kontor i tio våningsplan och handel i gatuplan. Högst upp byggs en takterrass med utsikt över hela stan.

En del stök, byggkranar och Sveriges största etablering av arbetsbodar genom tiderna. När det är klart kommer citykärnan ha förvandlats till något helt nytt.

Symbolen för att taket är på plats.

INGEN SOM BOR eller besöker Stockholms city kan undgå den omvandling som nu sker när nya Serghuset byggs. En historisk förändring av stadens mest centrala plats. Projektet är enormt, bruttoarean motsvarar tolv fotbollsplaner.

Byggandet sker med stor varsamhet och miljötanke. Så mycket som möjligt av interiörer och delar av fastigheten som rivits har tagits tillvara för att återanvändas eller återvinnas. Totalt handlar det om över 40 ton material.

Stor kraft har lagts på att minimera energiförbrukning och buller. Transporter till och från bygget har skett smart genom samlastning. Det har inneburit att antalet lastbilar som kör till och från platsen har reducerats från tio till två i timmen. Bilarna kör enbart på fossilfritt bränsle.

BYGGET STARTADE 2017. Från hösten 2020 ska kontor och butiker succesivt flytta in. Nya Serghuset är viktig del i satsningen på Sergelstan som ska ge ett lyft till hela Stockholms city. Kvarteren och gatorna som ligger i anslutning till Sergels torg har länge varit i behov av förnyelse. Nu kommer stråken att kopplas samman på ett tydligare sätt. Det blir lätt för människor att röra sig mellan olika platser.

Ett nav blir Soltrappan som binder samman Sergels torg med Malmskillnadsgatan. Trappan blir en samlingsplats där människor kan slå sig ned, ta en kaffe, äta lunch eller bara ta det lugnt. ● →

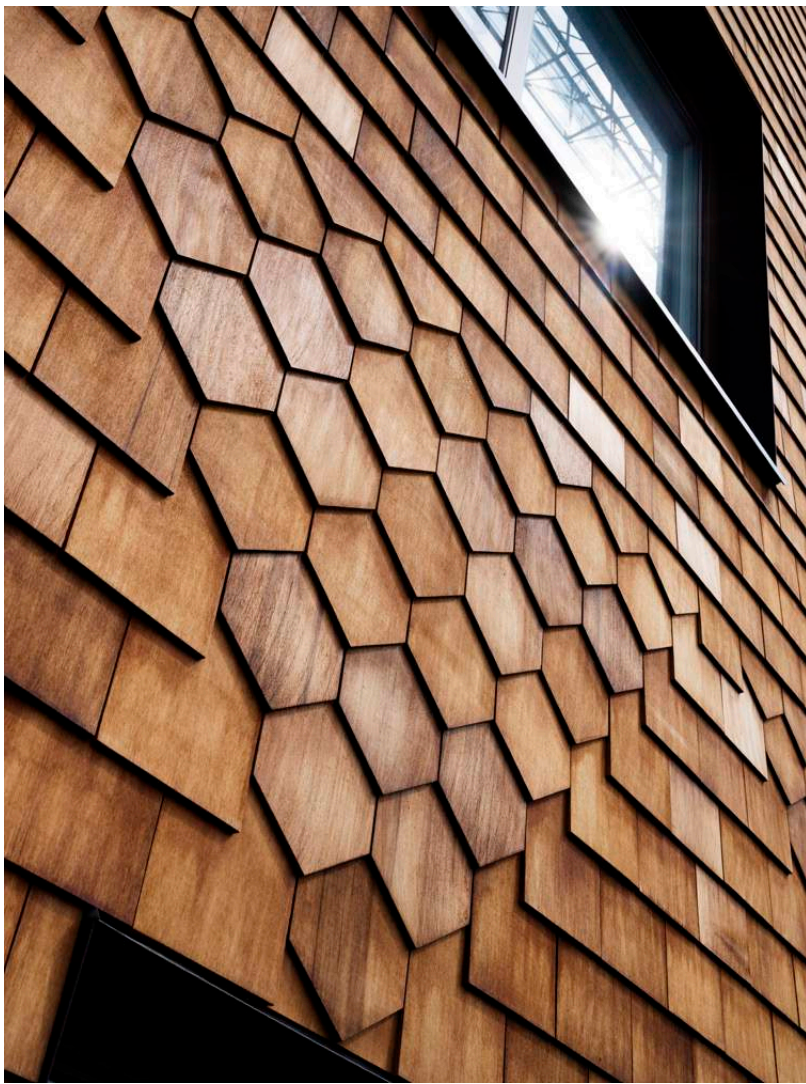
Husväggen i hörnet av Sveavägen och Hamngatan har varit dold sedan Sergelhuset byggdes. Här hittades rester av en filmaffisch med ett av dåtidens stora namn, Elvis Presley.

Det nya Sergelhuset är en del av skapa ett mer levande, tryggt och attraktivt city i kvarteren kring Sergels torg.

Den så kallade Paviljongen kommer ligga intill Soltrappan som binder samman Sergels torg med Malmsskillnadsgatan. Paviljongen ska användas för tillfälliga evenemang som föreläsningar och konstinstallationer. Men även byggnaden i sig blir ett konstverk.

I hörnet Malmskillnadsgatan och Mäster Samuelsgatan ska det bli bostäder. Fasaden i cederträ läggs för hand, bit för bit.

I Sergelhuset hade SEB kontor 1965–2017. Det vackra bankvalvet kommer att bevaras och bli en del av den yta som ska användas till konferenser och event.

Husets bottenvåningar kommer att öppnas upp, skapa ljus och tillgänglighet och erbjuda restauranger och butiker.

SATSNING PÅ SUPERPLÅSTER

KRONISKA SÅR ORSAKAR LIDANDE HOS PATIENTER OCH ÄR EN STOR OCH KOSTSAM UTMANING INOM VÅRDEN. STARTUP-BOLAGET ILYA PHARMA MED KONTOR I UPPSALA SCIENCE PARK HAR TAGIT FRAM EN LÖSNING SOM KAN FÖRKORTA LÄKETIDEN.

TEXT: DAVID GROSSMAN

FOTO: MIKAEL GUSTAVSEN

Ett litet hus där tidigare Upplands artilleriregementets veterinärer huserade, några skrivbord och datorer, en vepa med bolagets namn i ett hörn, ett kök som ibland får fungera som konferensrum. Nu är det ett år sedan Ilya Pharma flyttade in.

– Det här är ett Smart & klart-kontor där allt vi behövde redan fanns på plats och kontraktstiden var kort. Som start-up-företag passade det oss perfekt. Här har vi vår bas, men vi jobbar med en stor del av personalen virtuellt. De kan befinna sig i Sverige, i USA eller i Asien, säger Evelina Vågesjö, vd och en av grundarna av Ilya Pharma.

– Men, tillägger hon snabbt, vi kommer att växa och behöva mer plats, antagligen redan i höst.

Det finns onekligen en stor portion beslutsamhet och stark vilja hos denna 33-åriga entreprenör som när hon 2006 kom från hemstaden Vimmerby till Uppsala inte trodde hon skulle bli kvar särskilt länge. →

Evelina Vågesjö, vd, i samtal med kollegan Fredrik Götesson, ansvarig för bioprocessutveckling.

GODA grannar

HYRESGÄST: Ilya Pharma

VERKSAMHET: Start-up företag för nytt sår läkemedel.

ADRESS: Dag Hammarskjölds väg 30, Uppsala

– Jag skulle ju bara plugga biomedicin på universitet i några år.

Men kvar i Uppsala är hon och Ilya Pharmas kontor ligger bara några kvarter från Biomedicinskt centrum, BMC, där hon som doktorand tillsammans med institutionens professor Mia Phillipson och SLU-forskaren Stefan Roos forskade inom immunceller och genterapi. 2011 upptäckte de att en typ av immunceller ökade blodflödet i skadad vävnad. Teamet insåg att upptäckten kan vara grunden till ett nytt effektivt sår läkningsmedel.

– Problemet var att hitta en lösning som gick att applicera i såret och även något som man kan ta patent på eftersom sår läkningsproteinet var välbekant, säger Evelina Vågesjö.

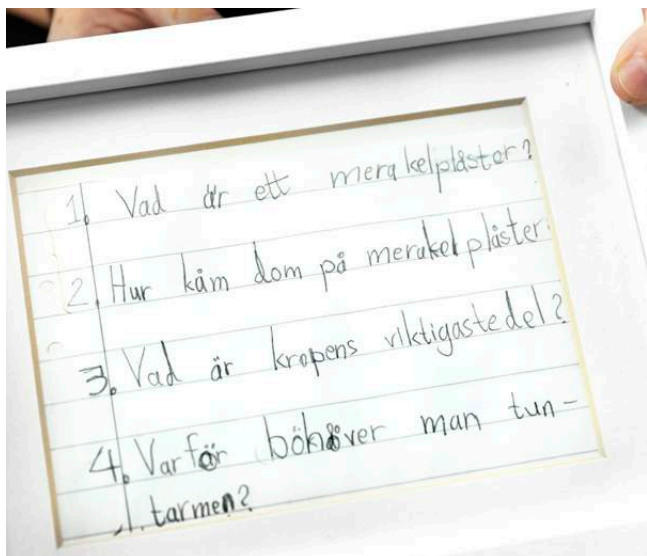
Lösningen, i dubbel bemärkelse, blev genmodifierade mjölksyrebakterier som i kombination med proteinet visade sig ha bra effekt i djurförsök. Läkemedlet får kroppen att tro att såret är större än vad det är och då lägger cellerna in en högre växel för att läka såret. Resultat blev att sår läkningen gick dubbelt så fort. Förhoppningen är förstås att det ska fungera lika bra på människor som på möss. Nu i höst påbörjas de första så kallade Fas 1-studierna med 36 försökspersoner.

ATT TA FRAM nya läkemedel är definitivt inte samma process som att blanda till en ny marmeladsort eller arbeta fram en mobilapp.

”VÅR MÅLBILD ÄR ATT FÅ ETT MARKNADSGODKÄNNANDE 2024 OCH **OM DET INTRÄFFAR HAR VI TAGIT OS-GULD I LÄKEMEDELSUTVECKLING.**”

EVELINA VÅGESJÖ, MEDGRUNDARE ILYA PHARMA

Frågor som elever på en lågstadieskola ställde till Evelina Vågesjö när de kom på studiebesök.

Kraven är höga på att medel till människor ska visa på effekt och framför allt inte vara till skada. Normaltiden från upptäckt till att ett läkemedel är godkänt av myndigheterna kan röra sig om minst 10–15 år och kostnaden är i genomsnitt 10–15 miljarder.

– Vår målbild är att få ett marknadsgodkännande 2024 och om det inträffar har vi tagit os-guld i läkemedelsutveckling, säger Evelina Vågesjö lite kaxigt.

Det faktum att bara nio procent av Fas 1-studierna till sist får ett marknadsgodkännande tycks inte bekomma henne. Evelina Vågesjö är rätt lugn med att deras preparat kommer att klara nålsögat, inte minst för att det är ett medel utan negativa biverkningar.

Går allt som tänkt öppnar sig en jättemarknad. Kroniska sår på grund av diabetes eller efter kirurgi är ett stort problem inom vården. Ett diabetesfotsår behandlas var tredje dag och tar varje gång en till tre timmar sjukvårdstid i anspråk. För att motverka infektioner ges antibiotika i preventivt syfte vilket ökar risken för antibiotikaresistens.

Ilya Pharma har hittills tagit in 80 miljoner där 44 miljoner är olika anslag, mest från Europakommissionen. Resten är pengar från olika affärsänglar som alla verkar inom Life Science.

– I vår nästa runda ska vi ta in 300 miljoner för fortsatta utvecklingskostnader 2020 och 2021. Och när vi Fas 2 är målet att göra en så kallad licensieringsaffär tillsammans med ett större läkemedelsbolag.

Det låter onekligen som att Ilya Pharma kan behöva större lokaler. ●

GUSTAV KAISER

PLATS FÖR INNOVATION

I UPPSALA SCIENCE PARK,

usp, har Ilya Pharma många av sina partners. Bland annat bolaget CTC, Clinical Trial Consultants AB, som gör läkemedelsstudier, och även Läkemedelsverket som ger tillstånd till prövningar. usp är den naturliga samlingspunkten för bolag inom Life Science där de hittar sina nätverk oavsett om man sysslar med bioteknik, materialvetenskap, medicin eller IT. Dessutom finns ett antal stödjande organisationer med fokus på affärs- och projektplanering, internationalisering, patent- och juridikfrågor samt rådgivning och hjälp till riskvilligt kapital.

Och parken växer. Just nu uppförs byggnaden Celsius där bland annat Livsmedelsverket ska flytta

in på cirka 8 000 kvadratmeter.

Celsius kommer att stärka områdets attraktionskraft som en av Sveriges främsta innovationsmiljöer.

ETT HJÄRTA I parken är Hubben som stod färdig för inflyttning i slutet av 2017. Hubben har blivit en naturlig mötesplats. I bottenplanet på det fem våningar höga huset ligger restaurang och konferensrum. Den största hyresgästen är Region Uppsala. Byggnaden ligger nära Akademiska sjukhuset och knyts ihop med sjukhusområdet via en kulvert i källarplan.

Det är lätt att ta sig in till Uppsala centrum från usp. Det tar 5–10 minuter med cykel och det finns många busslinjer med tät trafik.

"Jag tror att det finns en marknad för något utsökt med en berättad historia."

MARIA TRAPP, EN AV
GRUNDARNA AV GALANTUS.

Berättaren

VÄRLDENS MINSTA WEBBSHOP SÄLJER EN ENDA PRODUKT I TAGET. MÅLET ÄR ATT DEN SKA VÄCKA INTRESSE FÖR SCHYSST PRODUKTION, BERÄTTA EN HISTORIA – OCH VERKLIGEN BETYDA NÅGONTING.

TEXT: MALIN AGE BILD: SVANTE ÖRNBERG

FÖRETAGET GALANTUS hjälper andra företag med att utveckla långsiktiga hållbarhetsstrategier. Men grundarna, Maria Trapp och Marcus Bergman, ville också driva ett eget projekt för att få vara med från ax till limpa. Eller som det blev i denna deras första produkt – från skörd av bomullsblommor i Peru till exklusiva lakan, vävda i finaste satäng.

– Du omges hela tiden av anonyma saker där du får veta väldigt lite om hur produktionen gick till. Vi ville göra tvärtom, ha full kontroll och berätta hela resan, berättar Maria Trapp.

Det första projektet för One Dear Thing blev alltså sängkläder. Uppvuxna i textilstaden Borås fanns redan en del kontakter, och framför allt vördnad för hantverket.

– Förr hade saker ett annat värde. Hade du fina lakan visste du vad som krävdes för att tillverka dem. Men idag sker nästan all produktion långt bort och få förstår hur mycket arbete som ligger bakom en produkt. Det gör dålig, ohållbar produktion med hemiska arbetsförhållanden möjlig, säger Maria Trapp.

BOMULLSODLING ÄR en vattenkrävande teknik. Upp till 10 000 liter vatten används för att producera 1 kilo bomull. Men den ekologiska bomull som används för One Dear Things sängkläder kommer från södra Peru och kräver inget grundvatten.

– Här har det odlats bomull i 3 000 år. De bevattningskanaler för smältvatten från bergen som byggdes av inkaindianerna används

fortfarande, berättar Maria Trapp.

Även rensning, spinning och vävning sker i Peru. Digitaltrycket görs i Italien medan sömnaden sker i Estland.

– Det blev inte Sverige, men det var så nära vi kunde komma. Narva är en gammal textilstad där konkurrensen med länder som Bangladesh har slagit hårt. Vi anlitar en liten entreprenör med ett fyrtiotal kvinnor anställda.

DET VISADE SIG snart att knyta kontakter, hitta den bäst lämpade och mest hållbara produktionen inte var den stora utmaningen. Det var istället att skapa webbplatsen. Men Maria Trapp, som har en bakgrund som byggnadsingenjör och teknikkonsult, drivs av nyfikenhet och trodde på idén.

– Jag tror och hoppas att det finns en marknad för något utsökt med en berättad historia. One Dear Thing är motsatsen till slit och släng – att man håller någonting kärt och förstår värdet.

Mönstret på lakanen föreställer världskartan, men där alla kontinenter är lite förskjutna, som i rörelse. Det var designern Sara Gullmans examensarbete på HDK (Högskolan för Design och Konsthantverk) i Göteborg och är inspirerat av organisationen Läkare utan gränser, som också får en del av försäljningen.

När lagret av sängkläder är slut är det dags för nästa produkt.

– Det blir något annat och inte textil, om det blir som jag tänker just nu. ●

Sommaren då kulturen välldes ut

SAMVERKAN OCH NYTÄNK REV DUVORNAS REVIR OCH PLATTANS RUTMÖNSTER VAR INTE LÄNGRE FLÄCKIGT.

DÄR DET FINNS DUVOR saknas inte hökar. Vill man ha ett bokstavligt exempel på det gamla talesättet har det bara varit att traska ner till Plattan i Stockholm. Där, i hörnet av Sergelpassagen, har ett hundratal stadsduvor de senaste åren gjort sig hemmastadda som bara duvor kan. De kurrar och flaxar upp i ansiktet på intet ont anande turister. De lortar ner.

Vid duvornas revir brukade "hökarna", knarklangarna alltså, göra business. Men under sommaren hände något. Plattans rutmönster var inte längre fläckigt av duvträck. De kriminella elementen verkade ha flyttat sin verksamhet. Istället fylldes gatubilden av suggestiva, svartvita fotografier. Fram till mitten av september fungerade Sergelpassagen nämligen som en temporär konsthall. Flygfän och skumraskaffärer ersattes av kultur i storformat, när min arbetsplats Kulturhuset Stadsteatern ställde ut fotografen Jean Hermansons klassiska porträtt av svenska arbetare.

I år etablerade vi på Kulturhuset Stadsteatern den nya scenen *Under Fontänen* på Sergels torg. Här kommer vi att fortsätta att spela Soppsteater, arrangera debatter och författarsamtal och hysa huvudstadens mest centrala bibliotek.

Utställningen med Jean Hermanson var ett sätt att låta kulturen välla ut i stadsrummet, tillgänglig för alla

stockholmare och vem som helst som passerade förbi. Och här är poängen: det hade inte varit möjligt utan nära samarbete med andra.

I VÄNTAN PÅ renovering stod ett par av de stora fastighetsbolagens butikslokaler i Sergelpassagen outnyttjade. Men varför ska skyltfönster gapa tomma? Via kolleger i Stockholms Stad och projektet *Sommar på Sergels torg* tog vi kontakt med fastighetsägarna, och beskrev hur Jean Hermansons fotografier och några burkar målarfärg kunde förvandla Plattans avkrok till en spännande konsthall. Responsen var minst sagt positiv. Vi fick inte bara låna skyltfönstrena utan fick även hela utställningen finansierad.

Som initiativtagare talar jag förstås i egen sak. Men när kulturinstitutioner och det privata näringslivet samverkar, kan vi tillsammans nå många fler. Samtidigt får medborgarna mer för sina skattepengar. Idéerna och viljan att samarbeta finns hos de flesta, både inom kultur och näringsliv. När vi nu närmar oss 20-talet hoppas jag att fler gör slag i saken. Oftast handlar det om att se till att faktiskt träffas och prata ihop sig. Prova själv, ta ett par möten som ligger utanför veckoschemat.

Plötsligt börjar det hända grejer. ●

JOHAN WIRFÄLT, CHEF FORUM/DEBATT OCH FILM, KULTURHUSET STADSTEATERN, STOCKHOLM

"Istället fylldes gatubilden av suggestiva, svartvita fotografier. Fram till mitten av september fungerade Sergelpassagen nämligen som en temporär konsthall."

FOTO: PETRA HELBERG

JORDAN I

Peter Moore's Air Jordan I design was a pastiche of design elements from Nike's basketball catalogue, but that doesn't mean the model lacks its own identity. Far from it. The upright stance and traditional panelling made it the perfect vehicle for Bulls-inspired colour-blocking and visual storytelling. And thanks to the masterfully crafted 'Banned' mythology that grows with every reissue and retelling, the AJ1's outlaw mystique has become deeply ingrained in the sneakerhead psyche. Released in dozens of colours and countless variations - including a version for golfers - the Air Jordan I was also adopted by skaters shoe ever made. Nike was right. Jordan was a freak athlete capable of astonishing physical feats. By the end of 1985, Michael Jordan was well on his way to redefining basketball style.

ULTIMAT SNEAKERBUTIK

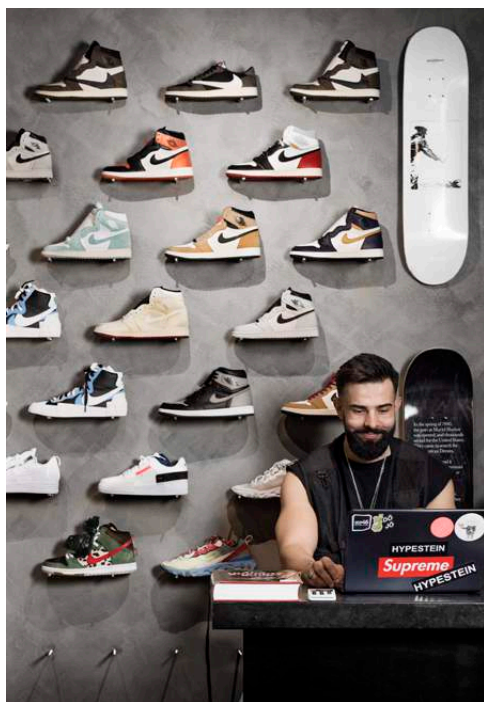
VEDAD FISIC BESKRIVER SIG SOM EN PASSIONERAD SNEAKERNÖRD. OCH HAN ÄR INTE ENSAM. DET ÄR OCKSÅ PRECIS VAD HYPESTEINS VARUMÄRKE OCH AFFÄRSIDÉ HANDLAR OM.

TEXT: SUSANNE GLENNEGÅRD FOTO: KARL NORDLUND

**"VI SÄLJER
SNEAKERS
SOM INTE
FINNS I
VANLIGA
BUTIKER."**

VEDAD FISIC, GRUNDARE
AV HYPESTEIN

Polaroidfotona på väggen har den rätta retrokänslan. De fångade ögonblick och människor under de första dagarna när butiken öppnats.

Vedad Fistic står bakom disken i Hypesteins pyttelilla butik på tio kvadrat i gallerian Skrapan på Södermalm i Stockholm. På väggen finns sneakers snyggt uppsatta. Och det är inte vilka skor som helst. De är exklusiva och säljs för ganska många tusenlappar.

– Vi säljer sneakers som inte finns i vanliga butiker. Säg att Adidas släpper en sko som bara görs i ett visst antal exemplar. Då finns det personer som köper och sedan säljer till oss. Vårt pris beror på hur eftertraktad skon är. Jag kollar också på nätet och letar över hela världen. Det gäller att köpa och sälja vid rätt tillfälle. Lite som med konst. Eller aktier, säger han.

BUTIKEN SÄJER också streetwear och skatebrädor. Med smart planering får Vedad Fistic det minimala utrymmet att fungera.

– Vi får faktiskt plats med allt. Till och med ett litet omklädningsrum. Jag gillar verkligen Skrapan. Vi hjälper varandra, det känns som en familj. Läget vid Götgatan är väldigt bra eftersom många människor rör sig här. Det är också en fördel att vara den första butiken vid huvudingången. Många som passerar blir nyfikna.

Mattan på golvet i butiken är formgiven som

en basketplan. Och det var så Vedad Fistics intresse började. Han spelade basket.

– Jag gillade sneakers, men hade inte råd med några som var speciella. Men 2004 köpte jag mitt första par Nike Jordan. Det var kärlek vid första ögonkastet.

VEDAD FISTIC kom från Bosnien till Sverige för fyra år sedan utan att kunna ett ord svenska. Han hade en ekonomiutbildning i bagaget men fick börja om från början med att städa, diska och så småningom stå i receptionen på ett hotell.

– Bästa sättet att lära sig ett nytt språk är att jobba, säger han på en svenska som är näst intill felfri.

Efter det tog han sin kärlek till sneakers och gjorde det till en affärsidé. 2017 öppnade han en online-butik med försäljning över hela världen.

Vedad Fistic jobbar hårt. Går upp klockan sju. Har öppet alla dagar i veckan. Stänger butiken klockan 20 på vardagar och 18 på helgen.

Han kör ut varor efter stängning till de som beställt online och som bor i Stockholms innerstad. Åker hem, tränar tillsammans med sin fru. Lagar mat. I en liten kyl bakom disken i butiken finns alltid hälsosamma lunchlådor förberedda.

CITY handel

HYRESGÄST: Hypestein

ADRESS:

Adress: Götgatan 28, Stockholm

VERKSAMHET: Säljer exklusiva sneakers, streetwear och skatebrädor.

”JAG VILL ATT BUTIKEN SKA VARA SOM ATT KOMMA HEM.”

VEDAD FISC, GRUNDARE AV HYPESTEIN

– Det låter kanske lite galet. Men det här är inget jobb för mig, det är något jag brinner för. Varje morgon känner jag mig glad, tacksam och vill bara köra igång.

På disken ligger ”The Ultimate Sneaker Book”.

– Här står allt! Jag vet inte hur många gånger jag läst den. Jag vill att butiken ska vara som att komma hem. Man kan komma hit bara för att snacka. Man behöver inte köpa. Jag berättar gärna historierna bakom skorna, säger han och plockar fram en Air Jordan 1 Rookie of the Year, retro.

– Den här älskar jag. Den gula färgen är precis den som Michael Jordan hade på sin tröja när han utsågs till rookie of the year 1985, säger han och visar insidan av skon.

Där finns ett citat. ”This award is nice, but I just feel it is very important for each individual to go out and contribute to his team. MJ”.

Hypesteins kunder är allt ifrån kändisar till vanliga människor, både vuxna och tonåringar.

– Jag tror att det gemensamma är att de vill

ha något ingen annan har. Att få vara unik. Historiskt sett är det ju inget nytt. Ungefär som kungar och drottningar alltid har uttryckt status genom kläder och symboler.

TILL EN BÖRJAN fanns Hypestein bara på nätet. Men Vedad Fisc ville testa fysisk butik. Han började med en popupbutik i Skrapan i slutet av 2018. I samband med det ökade försäljningen online.

– Jag tror att de som köper online tycker att det känns mer professionellt och seriöst när de vet att de kan gå till en butik och kolla in det vi säljer. Som en flagship store.

Popupen blev en succé och när hans nuvarande lokal blev ledig slog Vedad Fisc till.

– Jag insåg att fler kunder kunde lära känna Hypestein i en fysisk butik. De gillar att komma hit, prova och känna – eller bara för att hänga. Det är ju lite av en subkultur. Man samlar och älskar. Mitt mål nu är att fortsätta att skapa ett ännu starkare varumärke. Vem vet, det kanske blir fler butiker i framtiden. ●

SÖDER I VÅRT HJÄRTA

EFTER MER ÄN 60 år är den 86 meter höga Skrapan fortfarande ett välkänt landmärke i Stockholm. Där Skatteverket en gång låg sjuder det nu av folkliv i gallerian som invigdes 2007.

Genom de stora fönstren, precis vid ingången, har lunchgästerna på Stories café bra koll på gatulivet utanför. Skrapan på Södermalm har blivit en plats där man umgås, shoppar, och äter gott. Besökare som vill ha den bästa utsikten tar hissen upp till Himlen, restaurangen och skybaren som ligger högst upp.

SKRAPAN HAR också sett till att ta tillvara en tom bakgård och förvandlat den till en plats för aktiviteter. I vintras fanns här ett spa med bastu, badtunnor och 8ft Burgers foodtruck serverade mat. I somras byggdes en parkourpark med träning för barn och ungdomar.

Kollektivtrafik gör det lätt att ta sig hit, det är gott om busslinjer och

nära till tunnelbana vid Skanstull och Medborgarplatsen.

Om utbudet i Skrapan inte räcker till är det bara att bege sig ut på Götgatan, ett av de livligaste stråken på Södermalm. Några hundra meter bort ligger Ringen centrum och alldeles i närheten SoFo, kvarteren söder om Folkungagatan. Här finns gott om mindre butiker, barer och restauranger.

STUDIO GIMLIN

En tom bakgård har förvandlats till en plats för aktiviteter.

NY VD PÅ VASAKRONAN

STYRELSEN HAR utsett Johanna Skogestig till ny vd på Vasakronan. Hon är idag chef för Vasakronans fastighetsinvesteringar och tar över efter Fredrik Wirdeus som lämnar sitt uppdrag den 1 november 2019.

KÖPER JUVELEN I UPPSALA

VASAKRONAN HAR förvärvat den nybyggda kontorsfastigheten Juvelen (Fålhagen 1:39) i Uppsala av Skanska för 563 mkr. Juvelen är belägen på Stationsgatan med omedelbar närhet till Uppsala Resecentrum. Vasakronan tillträder i december 2019.

TRYGGARE PÅ PLATTAN

UNDER SOMMAREN har Sergels torg fyllts med solstolar, aktiviteter och kultur. Programmet har varit öppet för alla och innefattat över 100 olika evenemang som konserter, teater, konstutställning, danskurser, barn- och ungdomsaktiviteter.

"Sommar på Sergels torg" är en långsiktig satsning som handlar om att förändra och utveckla synen på Sergels torg. Vasakronan är med och driver i samarbete med Stockholms stad, polisen, City i samverkan och andra fastighetsägare. Målet är att göra platsen tryggare och trevligare genom mer liv och rörelse.

VASAKRONAN/TMRV

NY TAKTERRASS – MITT I CITY

HÖSTEN 2020 öppnar en ny takterrass med fantastisk utsikt över huvudstaden. Det står klart sedan Vasakronan tecknat avtal med Stureplansgruppen i projektfastigheten Sergelhuset mitt i Stockholms city vid Sergels Torg.

Ombyggnaden av Sergelhuset pågår för fullt och är ett stadsutvecklingsprojekt som omfattar tre byggnader om totalt 60 000 kvadratmeter längs Malmkillnadsgatan, Hamngatan och Sveavägen.

Stureplansgruppen kommer att erbjuda event- och konferensmöjligheter samt restaurang och takterrass. Eventytan omfattar 2 500 kvadratmeter med entré från Sveavägen. Restaurangen och den stora takterrassen omfattar totalt 1 100 kvadratmeter och kommer att ligga

på 16:e våningen i hörnet av Mäster Samuelsgatan och Malmkillnadsgatan.

Stureplansgruppen är en av Sveriges största hotell- och restaurangkoncerner och driver sedan tidigare bland annat Bank Hotel, Berns, Hillenbergs och Sturecompagniet.

Det är även klart att King, ett av världens ledande mobilspelsföretag, flyttar in i det hus som ligger på Sveavägen med utsikt över Sergels torg. Bolaget hyr totalt 11 500 kvadratmeter kontor på de sex översta planerna med en egen entrédel i gatuplan.

I Sergelhuset kommer även Vasakronans eget huvudkontor ligga. I nära anslutning till detta etableras också Vasakronans nya koncept Arena för flexibelt arbetssätt.

SOLCELLSPARK I UPPSALA

VASAKRONAN JOBBAR hårt för att minska bolagets klimatpåverkan. Stora satsningar görs inom bland annat energiområdet och ett långsiktigt mål är att verksamheten på sikt ska vara helt självförsörjande på energi.

I linje med detta tog bolaget nyligen beslut om att öka produktionen av förnyelsebar el genom att anlägga en solcellspark i Fyrislund i Uppsala.

Anläggningen består av cirka 18 000 paneler med en total yta om cirka 30 000 kvadratmeter och kommer uppföras på mark som Vasakronan äger men inte har exploaterat.

Anläggningen beräknas kunna ge knappt 5 GWh förnybar el årligen. Det innebär att Vasakronan tillför ytterligare en andel förnyelsebar el till elnätet – något som det finns stor efterfrågan på.

SÅ EN SISTA DETALJ...

BÄNK Å LA BILLGREN

VÄLVILLIG eller illvillig? Velmående eller missnöjd? Den fantasieggande varelsen bjuder dig vila på en parkbänk som måste vara en av de vackraste. Den har designats av Ernst Billgren och står utanför entrén till Solna Access, strax norr om Stockholm.

